

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Tdo/2/2022
Identifikačné číslo spisu:	1318010889
Dátum vydania rozhodnutia:	20.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Kostolanská
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1318010889.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Kostolanskej a členov senátu JUDr. Petra Kaňu a JUDr. Pavla Farkaša na neverejnom zasadnutí konanom 20. júla 2022 v Bratislave, v trestnej veci obvineného E. I. pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona a iné, o dovolaní obvineného E. I. proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 3. októbra 2019, sp. zn. 2To/50/2019, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného E. I. s a o d m i e t a.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava III (ďalej tiež „súd I. stupňa“) zo 17. apríla 2019, sp. zn. 46T/136/2018, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej tiež „odvolací súd“) z 3. októbra 2019, sp. zn. 2To/50/2019, bol obvinený E. I. uznaný za vinného pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona v (jednočinnom) súbehu so zločinom sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

- od 28. júla 2016 do 1. apríla 2018 v obci H. V. P., na ulici B. č. X, v rodinnom dome viackrát do mesiaca opakovane pod vplyvom alkoholu fyzicky, ako aj slovne napádal svoju manželku S. I., ako aj maloletého syna D.T., nar. XX. X. XXXX a maloletú dcéru D.T., nar. XX. W. XXXX, všetci bytom B. č. X, H. V. P., a to tým spôsobom, že poškodenú S. I. bil po rôznych častiach tela, kopal ju, päťou jej rozbil ústa, ďalej jej vulgárne nadával, že je kurva, špina a piča, vyčítal jej, že nevarí, neupratuje, nestará sa o domácnosť a za všetko môže, aj za to, že prišiel o prácu, vyhrážal sa jej, že deti už nikdy neuvidí, pretože jej ich zoberie sociálka a jeho kamaráti ju na ulici zabijú, poškodená po fyzických útokoch lekárske ošetrenie nikdy nevyhľadala a nepodala trestné oznámenie z dôvodu, že sa obvineného bála, poškodeného maloletého D.T., nar. XX. X. XXXX fyzicky trestal za zlé známky, za to, že neupratal, neskoro prišiel domov, pričom ho bil rukami aj remeňom, dával mu facky, chytal ho pod krk, kopal, nadával a opakovane mu dával studenú sprchu a poškodenú maloletú dcéru D.T., nar. XX. W. XXXX v

priebehu posledného roka opakovane bil palicou, dával jej studenú sprchu a sexuálne ju obťažoval tým spôsobom, že za ňou chodil večer do izby do postele, kde jej dával pod pyžamo ruku a penis, ohmatával ju a snažil sa o pohlavný styk, čo ona odmietla, na čo obvinený reagoval tak, že jej dal studenú sprchu a dňa 29. marca 2018 ju po tom, „čo mu nechcela dať“ zbil kovovou tyčou po zadnej časti tela - chrbte a zadku, pričom zo znaleckého posudku vyplýva, že poškodená D.T., nar. XX. W. XXXX pri fyzickom útoku utrpela početné krvné výrony a podliatiny s odreninami v sedacej časti tela obojstranne, ako aj na predkoleniach, ktoré vznikli úderom tvrdším predmetom bez výstupkov, dňa 1. apríla 2018 obvinený po požití alkoholu fyzicky napadol najprv maloletého D.T., nar. XX. X. XXXX, ktorému vykrútil ruku, následne pokračoval v hádke s poškodenou S. I. kvôli vareniu, kde začal v kuchyni poškodenej vulgárne nadávať, že je kurva, špina, nevarí a ak naňho zavolá policajtov, tak pôjde sedieť, na čo si poškodená čupla do kúta, kde ju dvakrát kopol do ľavej ruky a jedenkrát do rebier, pričom s útokom prestal až po príchode polície, ktorú privolať maloletý D.T., nar. XX. X. XXXX.

Za to mu bol rozsudkom odvolacieho súdu uložený podľa § 208 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 37 písm. h), 41 ods. 1 Trestného zákona úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 10 rokov, na výkon ktorého bol podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

* * *

Proti tomu rozsudku podal obvinený prostredníctvom obhajcu dovolanie z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V jeho písomnom odôvodnení uviedol, že v trestnom konaní boli vykonávané dôkazy len v jeho neprospech, pričom nebol vykonaný okrem výsluchu poškodených žiadny iný výsluch svedkov, ani z úradnej moci orgánov činných v trestnom konaní a ani na jeho návrh, pričom žiadal o výsluchy svedkov - poškodenej S. I., X. B. alebo jeho rodiny. Orgány činné v trestnom konaní mali vykonať aj výsluchy sociálnych pracovníčok organizácie S. n. o., ktoré k nim chodili pravidelne za účelom preverenia postupu vo výchove a starostlivosti o maloleté deti. Nebol vyhotovený znalecký posudok za účelom skúmania údajných zranení poškodenej S. I.. Súd svoj rozsudok postavil výlučne na výpovediach svedkov - poškodených a znaleckých posudkoch, ktoré boli vykonané len za účelom preverenia údajného útoku vo vzťahu k maloletej dcére, nie vo vzťahu k synovi a manželke. Nebola vykonaná ani konfrontácia medzi ním a manželkou. Vyšetrovanie bolo nedostatočné. Neboli vykonané všetky potrebné dôkazy za účelom objasnenia skutku, ktoré mohli preukázať jeho nevinu, a to ani napriek jeho návrhom na ich vykonanie, čím bolo porušené jeho právo na obhajobu.

V rámci konania pred súdom absentovalo vykonanie kľúčového dôkazu - výsluchu poškodenej S. I., ktorá ako jediná plnoletá osoba pri plnej spôsobilosti na právne úkony a prípadnej trestnoprávnej zodpovednosti pod hrozbou krivej výpovede sa mohla vyjadriť ku skutkovej vete obžaloby. Nevykonaním tohto dôkazu v súdnom konaní mu bolo odňaté jedno zo základných práv na obhajobu. Poškodená bola vypočutá v rámci konania iba raz a to 3. apríla 2018, teda dva dni po údajnom skutku a v čase, kedy nebol zastúpený obhajcom, nebola mu poskytnutá potrebná právna pomoc a nemohol sa aktívne brániť a vyjadriť sa k jej tvrdeniam. Orgány činné v trestnom konaní vykonávali úkony v čase, keď nemal obhajcu. Od uvedeného výsluchu poškodenej nebol vykonaný žiadny jej výsluch. Súd opakovane predvolávali poškodenú na výsluch, pričom sa nezúčastnila ani jedného z nich. Poškodená sa úmyselne vyhýbala akýmkoľvek úkonom v trestnom konaní a jej jediná výpoveď bola účelová. Vzhľadom k uvedenému má za to, že bolo závažným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu. Navrhol preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil, že rozsudkom Okresného súdu Bratislava III zo 17. apríla 2019, sp. zn. 46T/136/2018 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 3. októbra 2019, sp. zn. 2To/50/2019, bol porušený zákon, zrušil napadnuté rozsudky a prikázal Okresnému súdu Bratislava III, aby vec v celom rozsahu opätovne prerokoval a rozhodol.

K dovolaniu obvineného sa písomne vyjadrila prokurátorka Okresnej prokuratúry Bratislava III uvádzajúc, že nevypočutím poškodenej na hlavnom pojednávaní nešlo o jediný kľúčový dôkaz, vina obvineného bola preukázaná vzájomným súladom obsahu výpovedí najmä poškodeného P. I., S. I.,

znaleckým dokazovaním a zabezpečenými listinnými dôkazmi, pričom boli splnené podmienky na čítanie zápisnice S. I. podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku. Má teda za to, že dovolanie obvineného nie je dôvodné, preto dovolaciemu súdu navrhla toto odmietnuť podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, resp. zamietnuť podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku.

* * *

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) primárne skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na príslušnom súde (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a že boli splnené podmienky uvedené v § 372 ods. 1 Trestného poriadku.

Zdôrazňuje, že v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku je ako dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, ktoré sú v dovolaní uvedené, pričom táto viazanosť sa týka vymedzenia chýb vytýkaných napadnutému rozhodnutiu a konaniu, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania v ňom uvedených v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku (R 120/2012 - I.).

Poznamenáva tiež, že dovolanie je jeden z mimoriadnych opravných prostriedkov v rámci trestného konania, ktorý je spôsobilý privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí, a preto ho možno aplikovať iba v prípadoch, ak to je odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu.

S ohľadom na povahu dovolacieho konania, ktoré je ako návrhové konanie vždy podmienené návrhom oprávnenej osoby znalej práva - minister spravodlivosti, generálny prokurátor, obhajca v mene obvineného, najvyšší súd je viazaný podaným návrhom do takej miery, že v rámci prieskumu dodržiavania zákonnosti nemôže ísť nad rámec návrhu a v ňom špecifikovaných dôvodov dovolania (§ 385 Trestného poriadku).

Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, súdna prax i judikatúra právo na obhajobu v zmysle uplatneného dovolacieho dôvodu chápe ako vytvorenie zákonného procesného rámca na reálne uplatnenie procesných práv obvineného (resp. aj prostredníctvom obhajcu) v trestnom konaní. Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod (napr. ak obvinený nemal v konaní obhajcu pri existencii dôvodov povinnej obhajoby).

K námietke obvineného, že súdy nevyhoveli jeho návrhom na vykonanie dôkazov, resp. doplnenie dokazovania, je potrebné prisvedčiť dovolateľovi v tom, že rozhodnutie súdu o odmietnutí návrhov na vykonanie dôkazov, resp. doplnenie dokazovania, môže za istých okolností predstavovať porušenie práva na obhajobu. Stane sa tak vtedy, ak súd nevysvetlí zrozumiteľným a presvedčivým spôsobom nadbytočnosť a nepotrebnosť vykonania navrhovaného dôkazu, a súčasne aj ďalšie procesné aspekty konania vedú k dôvodnosti záveru, že konanie ako celok bolo vedené neobjektívne a zjavne nerešpektovalo pravidlá spravodlivého procesu. Len v takom prípade by bolo možné konštatovať porušenie práva na obhajobu obvineného, ako dôsledku nevysporiadania sa s dôvodmi odmietnutia vykonania ním navrhnutého dôkazu (resp. dôkazov) v kontexte ustanovení § 168 ods. 1 a § 272 ods. 3 Trestného poriadku.

V posudzovanej trestnej veci svedkyňa (a súčasne poškodená) S. I. - ktorej výsluchu sa obvinený domáha, ako pre vec kľúčového svedka, ktorá na hlavnom pojednávaní nebola vypočutá, a podľa dovolateľa mala byť - skutočne v konaní pred súdom na hlavnom pojednávaní osobne vypočutá nebola, pričom súd I. stupňa v rámci dokazovania (hlavné pojednávanie zo 17. apríla 2019 - č. l. 368) prečítal jej výpoveď z prípravného konania z 3. apríla 2018 (č. l. 62 - 71 vyšetrovacieho spisu) postupom podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku.

Dôvodom tohto postupu bolo, že ide o svedkyňu, ktorá je pre dlhodobý pobyt na neznámom mieste nedosiahnuteľnou. Tomuto záveru predchádzal postup súdu I. stupňa smerujúci procesne k zabezpečeniu prítomnosti svedkyne na hlavnom pojednávaní - neúspešné pokusy o doručenie predvolania (na termín 19. decembra 2018) aj prostredníctvom Policajného zboru (na termín 15. februára 2019), nariadenie zabezpečenie svedka v zmysle § 88 ods. 1 Trestného poriadku). Zo správy Policajného zboru z 18. januára 2019 (č. l. 310) a následne aj z 13. marca 2019 (č. l. 358) vyplynulo, že na adrese jej doterajšieho bydliska sa nezdržiava svedkyňa už 4 mesiace, bez súčasného zistenia inej adresy jej pobytu. Následne uznesením z 13. marca 2019 súd I. stupňa nariadil zabezpečenie svedkyne podľa § 88 Trestného poriadku, ktoré nebolo úspešne realizované do nastávajúceho termínu hlavného pojednávania konaného 17. apríla 2019, na ktorom bola čítaná výpoveď svedkyne už vyššie uvedeným postupom.

Uvedené len dokumentuje správnosť záverov súdov oboch stupňov v pôvodnom konaní, že pred čítaním výpovede svedkyne S. I., podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku, boli využité všetky dostupné procesné prostriedky k zabezpečeniu jej účasti na hlavnom pojednávaní za účelom jej výsluchu a k uvedenému postupu - ktorým došlo k transpozícii jej výpovede (ako dôkazu) z prípravného konania do procesu dokazovania v konaní pred súdom - pristúpil súd I. stupňa až po ich neúspešnom vyčerpaní.

Navyše je podstatné uviesť, že ide o svedeckú výpoveď z prípravného konania vykonanú po vznesení obvinenia. K vzneseniu obvinenia (aj jeho oznámeniu obvinenému) došlo 2. apríla 2018, pričom svedkyňa vypovedala 3. apríla 2018. Hoci obvinený nemal obhajcu, je potrebné uviesť, že neexistoval u neho dôvod povinnej obhajoby. Podstatným však je, že obvinenému bolo umožnené byť prítomný pri výsluchu svedkyne a pri jej výsluchu aj prítomný bol (rovnako ako popri vyšetrovateľovi aj psychologička a zamestnankyňa príslušného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny - vid' č. l. 71).

Z uvedeného je tak zrejmé, že na hlavnom pojednávaní čítaná výpoveď svedkyne bola v prípravnom konaní vykonaná kontradiktórnym spôsobom, s účasťou obvineného, ktorý tak mal možnosť klásť svedkyňu otázky.

So závermi odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (obsiahnutými na str. 10 - 11) k tejto otázke sa dovolací súd stotožňuje a na tieto v podrobnostiach ako na vecne správne odkazuje.

Procesný postup podľa § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku tak bol aplikovaný súdom I. stupňa po splnení na to zákonom stanovených podmienok, preto ním nie je naplnený dovolací dôvod upravený v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Ďalej návrh obvineného na výsluch svedkýň K. Q. a Y. Q. súd I. stupňa na identickom termíne hlavného pojednávania podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku odmietol s tým, že ich výpovede sa majú týkať okolností, ktoré možno zistiť inými, už skôr navrhnutými dôkazmi.

Dôvod odmietnutia bližšie nad rámec uvedeného súd I. stupňa zdôvodnil v písomnom odôvodnení rozsudku (str. 9) aj tým, že obvinený u navrhovaných svedkýň navyše nevedel ani uviesť ich identifikačné údaje potrebné na ich predvolanie a rovnako ani neuviedol, ktoré skutočnosti by svedkyne mali potvrdiť či vyvrátiť.

Odvolací (krajský) súd taktiež vo svojom rozsudku (str. 5 - 11) priliehavoargumentoval k otázke ako sa vyrovnal s obhajobou obvineného a jeho odvolacími námietkami a hoci nie explicitne, ale na str. 9

napadnutého rozsudku ozrejmil prečo nepovažoval za dôvodné vypočuť navrhnutého svedka X. B..

Takýto postup súdov oboch inštancií (v procese odmietnutia návrhov obvineného na výkon dôkazov) je pritom obhájitelný v zmysle § 168 ods. 1 Trestného poriadku aj s poukazom na iné vo veci vykonané dôkazy, ktoré vyhodnotili v odôvodnení svojich rozsudkov ako postačujúce na uznanie viny obvineného.

V tejto súvislosti dovolací súd dáva do pozornosti závery judikátu R 7/2011, podľa ktorého právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Tr. por.). Za porušenie práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10 Tr. por., resp. uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Tr. por. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učinенý v zmysle § 2 ods. 12 Tr. por. o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú, a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., ktoré vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (obdobne viď aj R 14/2015 - II.).

Navyše pred vyhlásením dokazovania (súdom I. stupňa) za skončené (procesným uznesením na č. I. 369) sám obvinený (ani prostredníctvom prítomného obhajcu) nemal iné návrhy na doplnenie dokazovania než výsluchy svedkýň K. a Y. Q..

Z právneho záveru judikátu R 116/2014 vyplýva, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. vyžaduje, aby bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu. Nie je ním len všeobecné právo obvineného zvoliť si obhajcu a radiť sa s ním počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní a súdom (§ 34 Tr. por.), ale aj právna navrhovanie dôkazov priamo obvineným alebo prostredníctvom obhajcu (§ 34 ods. 1, § 44 ods. 2 Tr. por.). Ak uplatnenie práva na obhajobu spočíva aj v navrhovaní dôkazov, zodpovedá mu povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritorným rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť alebo ho odmietnuť (272 ods. 3 Tr. por.), alebo rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (§ 274 ods. 1 Tr. por.). Späťvzatie návrhu na doplnenie dokazovania je možné písomným podaním alebo zápisnične na hlavnom pojednávaní. Možno tak učiniť individuálne vo vzťahu k jednotlivému pôvodne navrhovanému dôkazu, alebo všeobecne k doplneniu dokazovania ako celku. Z časového hľadiska je hraničnou fázou vyhlásenie predsedu senátu podľa § 274 ods. 1 Tr. por., že dokazovanie je skončené. Vyhlásenie procesnej strany o tom, že nemá návrhy na doplnenie dokazovania v záverečnej fáze súdneho konania je konečným prejavom strany o disponovaní s právom na navrhovanie doplnenia dokazovania a v prípade predtým uplatnených návrhov na doplnenie dokazovania jednoznačným prejavom, že na pôvodných návrhoch na doplnenie dokazovania procesná strana netrvá a teda, že ich berie späť. Rešpektovanie takto prejavenej vôle strany súdom, nemožno považovať za porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom v zmysle § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.

Z uvedených dôvodov dovolací súd odmietol dovolanie obvineného, pretože zistil, že je zrejmé, že chybami dovolateľom vytýkanými rozhodnutiu odvolacieho súdu a konaniu, ktoré mu predchádzalo v posudzovanej trestnej veci, nie je naplnený ani ním uplatnený dovolací dôvod upravený v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ani iné dovolacieho dôvody uvedené v § 371 ods. 1 Trestného poriadku, ktoré by prichádzali do úvahy pri správnej subsumpcii dovolacích námietok (vykonanej dovolacím súdom) pod správny dovolací dôvod.

Dovolací súd preto dovolanie obvineného podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, t. j. preto, že je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku, odmietol.

Toto uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky jednomyselne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.